

KAMILA

PINTÉR

NATÁLIA

GYDALO MEA2000 o. z.
© Všetky autorské práva
sú vyhradené

ISBN 978-80-560-0169-1

KAMILA PINTÉR

NATÁLIA

Grafická a technická spolupráca: Szekeres František, Fújas Štefan

Dizajn obalu: Marianna Maholányiová

Edícia: Mladá Éra Autorov nového tisícročia - / MEA 2000 o. z. /

© Autorské práva vyhradené

ISBN 978-80-560-0169-1

OBSAH

Paríž, rok 1908/1909	4
Hercegovina, rok 1910/1911	128
Hercegovina, rok 1912/1913	394
Prázdniny, rok 1913	529
Hercegovina, rok 1913/1914	532
Prázdniny, rok 1914	555
a začiatok I. svetovej vojny	555
Hercegovina, rok 1915.....	589
Epilóg	616
Postskriptum.....	622

*Venujem všem, kteří milují
a chtějí být milováni...*

(autorka)

Paríž, rok 1908/1909

Mesto krčmičiek i univerzít, mesto šansónov, pri ktorých si ľudia dokázali na ulici vyliat' srdce, mesto pouličnej hudby, čo povznášala, plakala i sama spievala. Mesto malých trhovníkov i umelcov, mesto drobných remeselníkov i učencov, taký bol Paríž v prvých rokoch 20. storočia. Prichádzali sem ľudia z rôznych končín Európy s podvedomou túžbou a pritom nevedeli, čím ich toto mesto tak veľmi priťahuje. Stretávali sa tu umelci, architekti i obchodníci. Ale najviac tu vždy bolo študentov. Paríž bolo jedným z mála miest, kde mohli študovať i dievčence. A tak sa tu stretávali nielen dievčatá z blízkeho či ďalekého Francúzska, ale boli tu dievčatá z takmer celej Európy.

V septembri 1908 pricestovala do Paríža dievčina. Bola to vysoká a štíhla krásavica. Jej mierne zvlnené gaštanové vlasy siahali až pod pás a pri prechádzkach jej chránili plecيا a chrbát ako živý plášť. Také dlhé vlasy nemalo ani jedno dievča v Paríži a pre tie vlasy ju poznal naozaj každý. Ale nielen pre tie. Dievčina sem prišla študovať literatúru a maliarstvo a vždy po skončení vyučovania si zobrala maliarsky stojan, plátno, farby a išla do mesta maľovať. Pri jej stojane bolo vždy najviac ľudí. Najmä mužov.

V jeden septembrový deň na jednom parížskom trhovisku blízko školy:

„Pane, zavadziate mi!“

„Nehovorte slečna, čo maľujete?“

„Odstúpte, nevidím!“

„Ešte ste mi neodpovedali.“

„Tak odstúpajte alebo neodstúpajte?“

„A čo keď neodstúpim?“

Slečna zobrala zo stojana rozmaľovaný obraz a tresla ním mládenca po hlave.

Potom si zobrala stojan, preložila si ho ďalej, založila nové plátno a pánovi, ktorému predtým maľovala portrét sa ospravedľovala.

„Prepáčte pane, ten obraz sa mi akosi nepodaril.

Namaľujem vám nový. Súhlasíte?“

Pán sa usmial a odpovedal.

„Myslím si, že ste to s tým nepodarkom veľmi dobre vyriešili.“

„Ďakujem pane.“ – usmiala sa slečna a štetec jej zrazu tak ľahko maľoval, akoby zrazu dostal nejakú iskru.

Medzitým stál obďaleč mládenec s narazeným obrazom na hlave a po tvári mu stekala farba. Snímal si ho dole a hundral.

„Počkaj potvora! Ja ťa raz aj tak dostanem!“

Na druhý deň, na tom istom mieste:

„Slečna, maľujete?“

„Aha! To ste vy? Jeden obraz vám nestačil?“

Mládenec sa zarazil a zmlkol.

Pozoroval, ako slečna maľuje a až po chvíli sa osmelil.
„Dnes večer je imatrikulácia. Prídete?“
„Budete tam aj vy?“
„Áno!“
„Tak neprídem!“
„Aby ste vedeli, prídem s frajerkou.“
„A s ktorou? S tou, s ktorou som vás videla dopoludnia, na poludnie, či vari s tou popoludňajšou? Alebo večer budete mať ďalšiu?“
„Čo vás do toho! S niekým prídem.“
„Aha! Dobre.“
„Tak prídete?“
„A vás je do toho čo?“ - odvrkla.
Mládenec odišiel urazený.
V ten istý podvečer na chlapčenskom internáte:
„Gerd predstav si, do nášho mesta prišla krásna študentka. Také vlasy si ešte nevidel. Ona ich má takto!“ - a chlapec ukázal rukou do polovice stehien.
„Hm, všimol som si.“
„A čo na ňu povieš?“
„Pekné dievča.“

„Pôjdeš si s nami večer zatancovať na imatrikuláciu?

Bude tam aj ona.“

„Áno?! A to ako viete?“ - zrazu Gerd nápadne ožil.

„Prídu všetky študentky prvého ročníka. Veď to predsa organizujeme my.“

„Pôjdem!“

V ten večer vošiel Gerd spolu so spolužiakmi do študentskej kaviarne.

„Aha, tamto sedí.“

„Hm, vidím.“ - skonštatoval Gerd a zaľúbene sa pozeral na krásne vlasy.

Potom sa spamätal a rázne vykročil smerom k nej.

„Slečna, smiem prosiť?“

Dievčina zdvihla zrak a pozrela sa do milo bezočivej tváre mládenca.

„Prepáčte pane ale s neznámymi mužmi netancujem.“ - odpovedala ironicky.

Zároveň však neodtrhla zrak z jeho tváre a teraz ona bezočivo čakala čo chlapec urobí.

Z Gerdovej tváre zmizol triumfálny úsmev, odmietnutie zažil po prvý krát, no nebolo mu neprijemné, skôr naopak. Ticho dodal:

„Ak nemáte nič proti tomu, mohli by sme sa zoznámiť?“

„Nech sa páči.“

„Dovoľte, aby som sa vám predstavil. Volám sa Gerhardt. Smiem si prisadnúť?“

„Prosím.“

„Slečna, smiem sa opýtať na vaše ctené meno?“

„Volám sa Natália.“

„To nie je francúzske meno.“

„Nie, nie je.“

„A smiem sa opýtať, odkiaľ pochádzate?“

„Smiete.“

Gerdovi sa odpovede mladej slečny začali páčiť. Jedným slovom, zaľúbil sa na prvý pohľad. Veď prečo ináč by ju otravoval každý deň na trhovisku?

„Tak by som sa rád dozvedel, odkiaľ pochádza to krásne stvorenie, ktoré sedí oproti mne.“

Natália sa zasmiala a pocítila krásne pichnutie pri srdci.

Gerd bol krásny muž. Bol vysoký, mal krásne, veľké modré oči, v ktorých teraz bolo iba jedno – láska.

Túžba dobýjať bola kdesi úplne na konci.

„Som Srbka, ale pochádzam z Hercegoviny. A vy ste odkiaľ?“

„Som Rakúšan z Tirolska.“

„Krásny kraj, ak sa nemýlim.“

„Naozaj sa nemýlite. Boli ste tam už niekedy?“

„Nie, nikdy ale bola tam vydatá moja teta.“

„A čo ste sem prišli študovať?“

„Literatúru a maliarstvo.“

„Až dva odbory naraz? Ja študujem len literatúru.“

„Dva, lebo neviem, ktorý je krajší.“

„Čo sa vám najviac páči z literatúry?“

„Goethe.“

„Mne nie. Ešte som od neho nič nečítal.“

„Ako viete, že sa vám nepáči, keď ste od neho ešte nič nečítali?“

„Tak.“

„A to študujete literatúru bez toho, aby ste čítali takého veľkého básnika?“

„No a? Však sú aj iní. Mne sa viac páči Schiller.“

„Schiller? Ten sa mi až tak nepáči.“

„Natália, smiem prosiť tento krásny valčík?“

„Smiete.“

Dvaja mladí ľudia začali tancovať.

„A kde máte tú vašu frajerku?“ - opýtala sa Natália a v očiach sa jej zablykli šibalské plamienky.

„Nevidíte, práve ju držím.“ - odpovedal a pritisol si Natáliu k sebe.

„To by som o tom musela niečo vedieť.“ - odpovedala prudko a zároveň ho odstrčila.

Gerd sa nechcel dať odstrčiť a tak mu priamo na parkete, uprostred tanečnej sály struhla poriadne zaucho.

Plesnutie bolo také hlasné, že prestala hrať hudba a všetci sa otočili k nim.

„Mladý pán, keď sa naučíte slušne správať, tak až potom môžeme pokračovať v tanci!“

Natália sa otočila, zobrala si plášť a odišla. Kým sa Gerd spamätal, už tam nebola.

O dva dni sa cestou zo školy stretli na ulici Gerd s Natáliou. Stretnutie vôbec nebolo náhodné, on tam na ňu čakal. Natália sa tvárila, že ho nevidí ale on pokorne podišiel k nej a začal:

„Natália, prišiel som sa vám ospravedlniť.“

Natália sa tvárila, že nepočuje.

„Natália, prosím vás, odpovedzte mi!“

„Vy ste ale drzý! Zosmiešnite ma pred ostatnými a ja vám mám len tak odpustiť. Na slušné správanie vám asi jedna facka nestačila.“ - oborila sa na neho.

„Mám z toho bohatú zbierku. Jeden obraz, jedna facka...“

V tom mu na líce pleskla druhá.

„Aby ste ich mali viac!“

Gerd zostal ako omráčený, lebo toto naozaj nečakal.

Natália plavným krokom odišla.

Asi o týždeň, znovu pred školou:

„Vy ste tu znova? Chcete ďalšiu do zbierky?“ - privítala ho Natália, keď zistila, že sa ho tak ľahko nezbaví.

„Nie, už si neprosím. Bol som v knižnici...“

„Vážne? Vy viete aj čítať?“

„Viem aj písať, ak by ste chceli.“

„Ja viem tiež, nepotrebujem vaše služby.“

„Ale ja som preložil Goetheho.“

„Naozaj? To som teda zvedavá na tú zlátaninu. Máte to pri sebe?“

Gerd stál s ovisnutými ušami a mlčky podal Natálii list papiera. Natália si to prečítala a povedala.

„A kde máte originál?“

„Tu pri sebe. Ale tá kniha je v nemčine.“

„Toľko ešte viem, že Goethe bol Nmec. Ukážte mi ju, ja viem nemecky.“

„Viete? To ste mi nepovedali.“

„Nepýtali ste sa. Tak podáte mi tú knihu?“

„Nech sa páči.“

Natália zobrala do rúk knihu. Boli to básne od Goetheho. Kde-tu bol zasunutý aj lístok s Gerdovým prekladom. Začítala sa a ani si nevšimla, že prišli na trhovisko, kde sa to hmýrilo rôznymi ľuďmi, ktorí predávali, nakupovali alebo len tak pozorovali. Chvíľu bola ticho a potom sa ozvala:

„Tie básne od Goetheho sú úžasné. A ten váš preklad do francúzštiny nie je zlý. Podľa vášho správania som čakala, že to bude horšie.“

Odpoveďou na to bol bozk od pochváleného na jej líce. Ale jej ruka vyletela a na líce opovážlivca dopadlo ďalšie zaucho, až to pleslo. Slamený klobúk, ktorý mal študent na hlave, spadol na zem a ulicou sa chvíľu kotúl'al až sa prevalil striedkou dole a okrajmi dohora. Zaucho sprevádzal poriadny krik až sa trhovci rozostúpili a okolo dvojice zostal kruhový priestor. Ľudia si mysleli, že študenti umení opäť predvádzajú nejakú ukážku aby si zarobili na živobytie.

„Čo si to opovažujete?! Čo si vôbec o sebe myslíte!“

„Čo si myslím? Myslím si, že vás mám rád! Ale vy radšej obdivujete nejakého bláznivého básnika a vôbec si nevšímate čo sa okolo vás deje!“

„Čože?! Bláznivý básnik! Pane, viete vy vôbec kto to bol Goethe?! Neviete, ináč by ste niečo také nikdy nepovedali! Vy, že ste študent umenia? Nie! Viete čo ste? Ste úplný kultúrny ignorant!“

„Ignorant – to snád' nie! Najradšej by som toho chlapa vyzval na súboj!“

„Ó áno, súboj! Keď niekoho nevieme poraziť ináč, tak ho radšej prepichnete mečom alebo ho rovno zastrelíme, však?! Nádherné a hlavne humánne spôsoby presviedčania! Fuj!“

„Vy tomu nerozumiete!“

„Tak ja tomu nerozumiem?! Áno?!“

„Presne tak.“

„Takže ja sa mýlim, však?! Tak teraz bude hovoriť Goethe a vy pane, mlčte! Vy ste už toho natárali dost!“
Dievčina sa obzrela.

Za sebou uvidela niekoľko pohodených debničiek od zeleniny a malý súdok. Súdok otočila hore dnom a vyliezla naň. Potom si zobrala list s francúzskym prekladom jednej básne a recitovala nahlas. Ľudia užasnutí počúvali. Keď skončila, kotúlali sa jej po lícach dve veľké slzy a z publika sa ozývali vzlyky a posmrkávanie. Ľudia precítili a plakali.

Natália stála na súdku a čas ako keby sa zastavil. Vtedy sa dopredu dostal elegantný pán zrelého veku. Podišiel k nej a galantne jej pomohol zísť na pevnú zem.

„Klobúk dole slečna, vaša obhajoba Goetheho bola úžasná. Ten preklad je tiež váš?“

„Nie pán profesor, ten preklad urobil ten kultúrny ignorant.“

Vtedy sa vrátil Gerhardt. Pred sebou niesol svoj klobúk, ktorý bol plný mincí.

„Pán profesor,“ - a hlavou ukázal na obsah klobúka - „čo s tým?“

„Myslím si pane, že za ten váš spoločný výstup je to celkom primeraný honorár.“

„Ale pán profesor, to nebolo divadlo, to bolo naozaj!“

„Keď naozaj, tak je to troška málo, nemyslíte?“ -

usmieval sa profesor a z vlastnej peňaženky dal do klobúka bankovku.

Užasnutí študenti sa nezmohli na slovo, veď len tých mincí muselo byť viac, než sami minuli za pol roka.

„Aby som nezabudol, ten váš preklad je vynikajúci.

Vy ste Nemec?“ - opýtal sa profesor.

„Nie pane, po otcovi som Rakúšan a po matke Francúz.“

„Teda nemčina a francúzština sú vaše rodné jazyky.

Rozumiem. Viete, táto báseň je mojou srdcovou

záležitosťou a doma mám päť či šesť prekladov do

francúzštiny, ale ten váš sa mi zdá najlepší. Mohli by ste mi ho venovať?“

„Ale áno, pán profesor. Vám sa naozaj tak veľmi páči?“

„Áno milý priateľ. Je to nádherné dielko. Len pokračujte,

máte talent.“ - hovoril profesor, schovávajúc si vzácny papier do peňaženky.

„Krásny zvyšok dňa pane, slečna.“ - s galantným pozdravom ich opustil.

Trhovisko ožilo opäť svojim typickým ruchom.

„Čo s tým?“ - spýtal sa po dlhej chvíli mládenec.

„Viete čo, zoberte si tie peniaze, zídu sa vám.“

„No dovoľte, čo si myslíte, že som žena, ktorá musí na ulici brať od hocikoho peniaze!“

„Tak som to nemyslel. Ale aj vy predsa portrétujete za peniaze, či nie?“

„Ale áno, ibaže ten preklad ste predsa robili vy.“

„Ale pre vás, inak by som Goetheho ani nečítal. A vy ste ho aj hájili...“

„Tak to rozdeľme na polovicu.“

„Vidím, že vás by nepresvedčil ani ten váš Goethe. Tak si ich teda rozdeľme. Je to lepšie ako ich hodiť do Seiny... Ešte sa na mňa hneváte?“

„Samozrejme. Vari ste sa už polepšili?“

„Pravdaže.“

„Hm, že ja nijaký rozdiel nevidím.“

„Tak sa pozrite lepšie, prosím.“

„Na druhé líce by sa vám hodila ešte jedna facka aby ste ich mali rovnako červené.“

„Môžem vám preložiť ešte nejaké básne?“ - odviezol reč Gerd.

„Prečo nie, je to lepšie, ako ma otravovať pri maľovaní.“

„A nemohol by som vám tam robiť spoločnosť?“

„Nie, plašili by ste mi zákazníkov.“

Na druhý deň prišiel Gerd na trhovisko aj s harmonikou. Bez slova sa postavil vedľa Natálie a začal hrať nejaký šansón. K tomu spieval krásne slová o láske. Ľudia sa zbehli okolo nich. Pred Natáliou si zastal rad ľudí ktorí čakali, kým ich bude portrétovať. Natália videla, že ich prilákala Gerdova pieseň a preto neprotestovala. Okrem toho sa jej páčila. Keď ju neskoro podvečer odprevádzal, opýtala sa ho.

„Odkiaľ poznáte toľko šansónov, ani jeden som doteraz nepočula?“

„To som zložil pre vás.“

„Vy viete skladať piesne?“